

κ. Χρηστομάνου—τά λίγα αξία βαθιωνότητα μέρη του εΐτανε έκτανότητα γ.α. τὸ ἐπιπόλιον γούστο Τὸ ἴδιο γιὰ τὰ ἔργα τῶν ἄδειων δημοσιογράφων μας.

Ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά ἡ ἀζύμωτη καὶ ἀπλαστὴ θεατρικὴ ἀντίληψη τοῦ κοινοῦ, θέρεταν μὲ τὴν ὀκτὴ τὴν προστυχὴ καὶ τὴν ἀηδία τῶν μὲ τὸ ὄνομα Ἐπιθεώρηση πνευματικῶν κουρελιῶν, πού καὶ τὴ σάτυρα καὶ τὴν Ἀττικὴν ξυπνάδα πιτσιλῆσαν μὲ λάσπες.

Φώναζαν οἱ τέτοιοι ἐργάτες μὲ χίλιες φωνὲς πῶς μ' αὐτὰ συνειθίζον τὸν κοσμάκη νὰ τραβιέται στὸ θέατρο. Μὰ τὸ νὰ κολακεύῃς τὴ γυδαιότητα τοῦ ἀμόρφωτου, νὰ τοῦ διαστρέφῃς τὸ γούστο, ἐκεῖ πού μπορεῖς (ἂν μπορεῖς) νὰ τοῦ τὸ μορφώτῃς καὶ νὰ τοῦ τὸ πλάσῃς, θὰ πῆ πῶς δὲν ἔχεις ἰδέα τί θὰ πῆ κοινὴ γνώμη φωτισμένη, καὶ μὲ τί τρόπο αὐτὴ σ' ἕνα λαὸ πρωτοχαράζει.

Οἱ ἔμποροι θεατρῶνες ἀγκάλιασαν καθὲς ἔργο πού ὑπόσχοταν τὰ δυὸ αὐτὰ κακά. Ἀπ' τ' ἄλλα ἔργα τὰ φιλολογικὰ τάχατες, διάλεξαν κείνα πού ἔφεραν γιὰ ποιητὲς ὀνόματα πῖο χτυπητὰ στὶς φημεριδιάτικες κολῶνες, καὶ πῖο ἀκουσμένα, καὶ γι' αὐτὸ ἴσα ἴσα ἀνάξια. Τὴ δουλειὰ τους ἔτσι κοίταζαν οἱ κοντόφωτοι.

Μὰ δὲ βρέθηκε κανένας του; ἀνοιχτομάτης νὰ ρίξῃ τὴ ματιὰ του πῖο πέρα καὶ πῖο βαθεῖα, καὶ νὰ πασιῶσῃ νὰ ψάξῃ ὄσω ἀπὸ τοὺς ρουτινιέρικους καὶ καθιερωμένους συγγραφοθεατρικούς κύκλους, νὰ βρῆ ἂν ὑπάρχῃ—καὶ εἶναι ἀδύνατο νὰ μὴν ὑπάρχῃ—μιά κάποιον ἀληθινώτερη καὶ φιλολογικώτερη καὶ γεννικιώτερη καὶ δυνατώτερη θεατρικὴ Τέχνη, πού ἴσως νὰ προσπαθῆ ν' ἀνεθῆ καὶ νὰ τινάζῃ τὰ φτερά της, μὰ πού νὰ πνίγεται ἀπὸ τὸ βουρκομένο περιβάλλον.

Ὁ τέτοιος θεατρῶνης, ὅσο κι ἂν μπορούσε νὰ κινυνέψῃ στὴν ἀρχή, στὸ τέλος ἀδύνατο τῶν ἀδυνάτων νὰ ἐβγαίνει ζημιωμένος.

Καὶ ὅμως μ' ὅλα αὐτὰ ποιὸς μπορεῖ ν' ἀποκλείσῃ τὸ μέλλον τοῦ θεάτρου μας;

Καινούργια καθὼς εἶναι ἡ Τέχνη τῆς σκηνῆς μας, ἔχει μέσα τὴ φλόγα καὶ τὸ φῶς καὶ τὰ νιάτα πού δίνουν τὴν ἐλπίδα μίαν μελλοντικὴν ἐποχῆς.

Γιὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ μείνουν ἀνεξέταστα τὰ στοιχεῖα πού μπορούν νὰ δουλέψουν γιὰ τὴν τέτοια ἔλπιδα, καὶ τὰ μέσα πού μπορούνε νὰ τὴ σαρκώσουν.

Ἡ τέτοια εξέταση ἀπὸ μέρος μας θὰ φανῇ σιγά σιγά τώρα, στὴν ἡσυχία τοῦ ἐρχόμενου χειμῶνα, μέσα στὸ «Νουμά» καὶ θὰ σταθῇ ἠερροῦμε ὄχι ἡ τελειωτικὴ λέξη, μὰ ἡ πρόφαση καὶ τὸ σκούντημα γιὰ πλατύτερη μελέτη, καθὼς ἀξίζει.

Τὴ σειρά τῶν ἀρθρῶν μας μπορούμε κι ἀπὸ τώρα νὰ τὴν καταστρώσουμε, γιὰ νὰ δώσουμε ἔτσι τίς γραμμὲς κάποιου σκεδίου.

- 1) Τέχνη καὶ δημοσιογραφία.
- 2) Λαϊκὸ θέατρο.
- 3) Τὸ κοινωνικὸ μας ζήτημα στὸ θέατρο.
- 4) Ἔργα καὶ ἡθοποιοί.
- 5) Τὸ θέατρο κ' ἡ οἰκονομικὴ του προκοπή.
- 6) Ἡ ψυχολογία τοῦ κοινοῦ.
- 7) Καὶ γιὰ τὸ δράμα καὶ γιὰ τὸ θέατρο. (Ἀπ' ἀφορμὴ ἑνὸς ἀξιόλογου ἀρθροῦ τοῦ Παλαμά. Γράμματα τόμος Β').
- 8) Κριτικὰ καὶ προσωπικὰ.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

Θ Α Ι Δ Η Σ ! . . .

Στὴν ταβέρνα θὰ μεθύσω
 Κι ἀπ' τὸ σπύρι σου τρεμιλώντας θὰ περῶσω,
 Σὰν τρελλὸς θὰ τραγουδήσω
 Καὶ θὰ σὲ ντροπιᾶσω !

Θάχω γὼ χαρὰ καὶ γλέντι.
 Μὰ πωπὼ ντροπὲς γιὰ σένα ! Ἢ γειτονιά σου
 Μεθυμένο τὸ λαβέντη
 Θὰ ἴδῃ τῆς καρδιάς σου.

Κι ἀπὸ πίσω ἀπ' τὸ μπερντέ σου
 Κρυφοβλέποντας θὰ σκάσεις, θὰ πλαντάξεις.
 Ἐ ! τὸ ξέρω πῶς ποτέ σου
 Δὲν ἀναστενάζεις !

ΒΑΣΗ-ΛΑΚΗΣ

κρὺ καυκαὶ στὸ χέρι, πότε σὲ φλογισμένος, πότε ἀπ' τὸν καπνὸ μισοσκότεινος, ἔσκυβε συχνὰ στὴ θάλασσα, σὲ νάθελε νὰ κυαλάρῃ κάτι, γύριζε δῶθε, γύριζε κείθε καὶ πάλι στυλωνότανε ὀλόρθος, σὰν ξωτική ζουγραφιὰ τοῦ χάρου πάνω στῆς ψυχῆς τὸ γράμμα ! Δίπλα του καθότανε κάποιος καὶ πού καὶ πού κάτι ἔρριχνε στὴ θάλασσα. Ἐμίσως τότε μύρια πολύχρωμα μπιχλιμπίδια, διαμάντικα καὶ ζαφείρια καὶ τρέμουσες χρυσεῖς, φανερωνόντανε σὰν ἀπὸ μαγεῖα, μέσ' στὰ νερὰ τὰ κόκκινα, γιὰ νὰ χαθοῦνε πάλι στὴ σιγμὴ μ' ἕνα βαρὺ τοῦ καυκαίου χτύπημα ! Καὶ φεύγαν τότε γύρω τὰ νερά, σὰν τρομαχμένα, μεγάλωνε τὸ ματόδαφο ἄλωνι καὶ τὰ χαρὰ καὶ πληθαίνουσε. . . Ἄκρη ἄκρη διαβαίνει ἀργὰ ἡ ψαρόβαρκα, πέρασε πὸ μπροστά τους καὶ χάθηκε ζερβά. πῖο ἀπ' τὰ βραχάκια πού κλείνανε τὸ δρόμο.

— Ὁμορφο πρῆμα ! — φώναξ' ὁ Γιάννης, χτυπώντας τρελλὰ τὰ παλαμάκια. . .

— Ὁμορφο εἶπε καὶ ἡ μάνα του—μὰ θερρῶ πῶς χαζεύοντας κοντελοῦμε νὰ ξεμεραθῶμε; τί ὄρα νάσαι !

— Μιὰ παρὰ τέταρτο ! μωρὲ, πῶς πέρσο' ἡ ὄρα ! σηκωθῆτε νὰ πῶμε, τὸ παρὰκάνουμε. . .

— Γιατρέ ! ξύπνα ! — φώναξ' ὁ Κώστας δυνα-

τά, τραβώντας τοῦ γιατροῦ τὸ χέρι—ξύπνα καὶ ξεμερωθήκαμε ! Γιατρέ, γιαντρούλη, γιατράρε ! Μωρὲ χαρὰ στὸ κοιμησὶ !

— Τεῖναι, βρέ, τεῖναι ; δὲν πῶω ! . . . πούφ ! πούφ ! . . . φωνάχτε ἄλλοινα ! . . . χρὸ, χρ !

— Μιὰ χαρὰ καὶ δυὸ τρομάρες ! Γιατρέ, ξύπνα ! Μὴν κοιμάσαι πιά, θὰ φύγουμε !

— Στάσου, μωρὲ, ποιὸς εἶσαι ; τεῖν' αὐτὰ ; — φώναξε κείνος σασιτισμένος κ' ἔκανε νὰ σηκωθῆ, μὰ πού μπορούτε, ὅπως εἶτανε μπλεγμένος μέσ' στὶς κλάρες !

— Αὐτοῦ ! τιμωρία ! νὰ μάθῃς νὰ ξεχνᾷς τὸν ὕπνο σου !

— Ἐλα, μωρὲ! δόττε μ' ἕνα χέρι, παλιόπαιδα ! Τοῦδωσαν ἕνα χέρι καὶ κατάρθωσε πιά νὰ σηκωθῆ, ζαλισμένος καὶ μουδιτισμένος ἀκόμα πὸ τὸ πῆσιμο θάλλοντας καὶ μὴ στηρίχτηκε τώρα στὸν Κώστα καὶ κινήσανε σιγὰ σιγὰ γιὰ τὸ σπύρι. Ἄρχισε νὰ ριπιάτῃ λεφτούτσικο ἀγεράκι τοῦ βουνοῦ καὶ φούσκων' ἡ θάλασσα σὲ μικρὰ παιχνιδιάρικα κυματάκια. Κανεὶς τους δὲ μιλοῦσε μοναχὰ τὸ τριζόμι ἀκουγότανε μονότονα στὴ βαθιὰ σιγαλιὰ καὶ τῆς θάλασσας ὁ ῥόχος π' ὅσο πῆγαινε καὶ μεγάλωνε.

Ἐίχανε περᾶσει τὸ μισὸ δρόμο τους ὅταν ξαφνιστῆ-

Ο "ΝΟΥΜΑΣ", ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἀθήνα Ἀρ. κ. — Γιὰ τίς Ἐπαρχίες δρ. 7
Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ δρ. χρ. 10.

Γιὰ τίς ἐπαρχίες δεχόμαστε καὶ τρέμνες (2 δρ. τὴν τριμηνία) συντρομῆς.

Κανένας δὲ γράφεται συντρομητῆς ἢ δὲ στείλει μπροστὰ τὴ συντρομὴ του.

10 λεπτὰ τὸ φύλλο λεπτὰ 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κίσκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια, Ἐθν. Τράπεζα Ἰπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς Τροχόδρομου (Ἀκαδημία), Βουλὰ, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδηρόδρομου Ὁμόνοια), στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντικρὸ στὰ Βουλὰ).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα καὶ Βόλο, στὰ Πραχτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Οἱ Κρητικοί— Γιάτὶ δὲ θέλουν τὸ Λυκούργεο— Λαὸς καὶ Κυβέρνηση— Ἐπίσημος Βουλγαρισμὸς— Ὁ τύπος καὶ ὁ κ. Ἐμπειρῆκος Τὸ Ἀρσάκειο.

Οἱ ΚΡΗΤΙΚΟΙ πού ζοῦνε στὴν Ἀθήνα δηλώσανε ὀρθῶς καὶ κορτὰ στὸ Ὑπουργεῖο :

— Ἡ μεταθέσις τὸν Εἰσαγγελεῖ Λυκούργεο ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ἢ ὄχι; καὶ νὰ κάνεις μὲ μᾶς.

Κι αὐτὸ τὸ «ὄχι» καὶ νὰ κάνεις μὲ μᾶς σημαίνει, τὸ λιγώτερο, ἐπανάστασι.

Καὶ τὸ Ὑπουργεῖο, ἐνῶ στὴν ἀρχὴ ἐπισκέθηκε πῶς θ' ἀκούσει τοὺς Κρητικούς, κατόπιν ἀρχίνησε νὰν τοὺς παιδεύσῃν παιδιά, τάζοντάς τους καὶ μὴ ἐγγιλιώνοντας τὸ ταξίματα.

Καὶ ὁ κ. Λυκούργεος μένει ἴσαμὲν τὴν ὄρα στὴν Ἀθήνα καὶ οἱ Κρητικοί, πού δὲ χωρατεύουνε, φαίνεται, οἱ τέτια ζητήματα, εἶναι ἀποφασισμένοι, λένε, νὰ μὴν περιοριστοῦνε μοναχὰ σὲ κοψίτες φοβέρες μὲ νάρθοῦνε καὶ στὴν πράξη. Καὶ ὅποτε καλὰ μας ξεμερωμάτα

ΓΙΑΤΙ ζητάνε οἱ Κρητικοὶ νὰ φύγῃ ὁ κ. Λυκούργεος ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ; Γιατί, λένε, δὲν ἐργάστηκε ὡς εἰσαγγελεὺς στὸ ζήτημα τοῦ φόνου τοῦ καπετὰν Πούλακα, μὰ ὡς πολιτικὸς κοματάρης. Καταγγέλλουσε δὲλ. τὸν κ. Εἰσαγγελεῖ γιὰ κοματικὸ ἢ γι' ἀνίκανο καὶ ἡ Κυβέρνησι ἀπὸ τὴ μιά μεριὰ παραδέχεται γι' ἀληθινὴ τὴν καταγγελία τους καὶ τοὺς τάξει πῶς θὰν τονε μεταθέσει καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ τοὺς κορτίζεει ἐλευεῖνα

κανε πὸ μιά φωνὴ ἄγρια καὶ δυνατὴ, πού δὲν ἔξερες ἂν εἶτανε οὐρλικισμα σκύλου, γάτας νιαούρισμα ἢ σκούξιμο κουκουβάγιας ἢ κούρι Σεβαστὴ τρῶμαξε, σὲ γυναῖκα, κι ἄρχισε τίς φωνές, τρέμοντας σύσταμην.

— Μὴ φοβάσαι, κερὰ μου, μὴ φοβάσαι ! Γάτες εἶναι, δὲν εἶναι τίποτις ! Ὁκ κάνουνε, φαίνεται πατινάδα, ἔχουν τὸ λυσικό τους, πικραθιμάτες !

Ὁ γιατρός, μ' αὐτὰ τὰ παρηγορητικὰ λόγια του, πῆγε καὶ στάθηκε σὰν παλλικάρη μπρὸς τῆς, νὰ τὴ διαφεντέψῃ, σηκώνοντας λίγο πῖο πίσω τὸ καπέλλο του, γιὰ μεγαλύτερο γιορταμηλιῖ !

— Δὲν εἶναι γάτες, γιατρέ μου, δὲν εἶναι, βέβαια, καλὸ πρᾶμα, δὲν εἶναι γάτες. . . Παναγία μου !

Οἱ παρᾶξενες κείνες φωνές πολὺ σμώτερα τώρα βγαίνανε κι ἀντιλαλοῦσανε ἄγρια τριγύρω, πῖο πολὺ μοιάζοντας σὰν οὐρλιασμα. Ὁ γιατρός ἄφησε τίς παλλικαρῆς καὶ χάθηκε μέσ' στὴ μέση, γουρλώνοντας τὰ μάτια του. Ἡ Σεβαστὴ θυμήθηκε πῶς τὰ στοιχεῖα βγαίνουσαν τὰ μεσάνυχτα κ' ἄρχισε προσευκὲς καὶ ξόρκια. Τὰ παιδιὰ σχηματίσανε πολεμικὸ τρίγωνο καὶ βάλανε μέσα τοὺς γέροντες, περιμένοντας παλλικαρῖσια τὴν ὄχτρο μ' ὅ,τι ὁ καθένας εἶχε, ὁ Κώστας μὲ τὸ ραβδί του, ὁ Θόδωρος μὲ πέτρες καὶ

Γιὰ νὰ δοῦμε τώρα : Εἶναι ὑποχρεωμένη ἡ Κυβέρνησις, νὰ κάνει ὅ,τι τῆς λένε, καὶ τόσο διαταχτικὰ μάλιστα, οἱ Κρητικοί ; Κι ἂν ἀκούει σήμερα τοὺς Κρητικούς, δὲ δημιουργεῖ ἕνα ἀκαχὸ προηγουμένου καὶ δὲ δίνει τὸ λεύτερο στοὺς Μανιάτες λ. χ. νὰ σηκωθοῦν αὐριο καὶ νὰ ζητήσουνε νὰ μεταταθεῖ ὁ δεῖνα ἐφέτης, καὶ στοὺς Θεσσαλοὺς μεταῦριο νὰ ζητήσουν τὴν μεταθέσιν τῆν πάφην τοῦ τάδε Ἀρεσπα-

Κι ἂν γίνει αὐτό ; Κράτος τότε δὲν ὑπάρχει πιά, ἀφοῦ οἱ διάφοροι ἐπάλληλοι τοῦ θὰ διορίζονται, θὰ παύονται καὶ θὰ μεταθίσονται ἕχι ἀπὸ τὰ Ὑπουργεῖα μὰ ἀπὸ τοὺς δρόμους— μὲ τὴν στερεότυπη πιά φοβέρα τῆς ἐπανάστασις.

ΚΙ ΑΥΤΟ φαίνεται πὼς σιγὰ σιγὰ θὰ γίνει. Ὅταν ὁ λαὸς βλέπει πὼς ὅλ' οἱ διορισμοὶ γίνονται κομματικοί, ὅταν ὁ λαὸς βλέπει πὼς ἡ Βουλὴ, ἀντὶ νὰ τὸν ἀντιπροσπεύει τὸν ξεμεταλλεύεται, ἐνεργώντας κομματικὰ καὶ γιὰ λογαριασμό τῆς πάντας, κ' ὅχι ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ λαοῦ, δηλ. ὡς ὁ ἴδιος ὁ λαὸς—ὅταν τὰ δεῖ ὅλ' αὐτὰ καὶ τὰ καλοχωνέψει, κ' ἄρχινῃ, φαίνεται, νὰ τὰ βλέπει, δὲν ἔχει νὰ κάνει γιὰ διαρέντησίν του καὶ σωτηρίαν του τίποτ' ἄλλο ἢ ἀπ' αὐτὸ ποὺ κάνουνε σήμερα οἱ Κρητικοί. Θὰ ζητήσῃ δηλ. νάντικαταστήσῃ αὐτοὺς καὶ Βουλὴ καὶ Κυβέρνησις.

Κ' εἶται ἡ ἐπανάστασις, ποὺ ὄλοι τὴ λαχταροῦμε νάρθει εἰρηνικὰ κ' ἀπὸ πάνω γιὰ νὰ γκρεμίσει τὸ σημερινὸ σάπιο καθεστὼς, θάρθει αἰματωμένη κ' ἀπὸ κάτω. Κι ἀλοίμονο τότε στὸν τόπο μας.

ΟΙ ΚΡΗΤΙΚΟΙ μὰς τάξανε καὶ κάτ' ἄλλο. Πὼς θὰ ἐνεργήσουν αὐτοὶ μὲ κάθε μέσο νὰ κλειστοῦν τὰ χαρτοπαίγνια ποὺ ἀτιμάζουνε σήμερα τὴν Ἀθήνα καὶ ποὺ ἡ Κυβέρνησις στάθηκε ἀνίκανη νὰ τὰ κλείσει, ὅσο ποῦγινε τὸ ἄγριο αἱματοκύλισμα τῆς περασμένης βδομάδας.

Νὰν τὸ κάνουν κ' αὐτὸ οἱ Κρητικοί. Καὶ καρτεροῦμε νὰ κάνουν κ' ἕνα ἄλλο, ἀκόμα μεγαλύτερο. Ὅταν λευτερωθεῖ πιά γιὰ καλὰ ἡ πατρίδα τους κ' ἐνωθεῖ μὲ τὴν Ἑλλάδα νάρθουνε εἰς νὰ μᾶς λευτερώσουνε καὶ μᾶς ἀπὸ τὸν ἐπίσημο Βουλγαρισμὸ ποὺ λέγεται μικροπολιτικὴ καὶ καταδυναστεύει τὴν πατρίδα μας.

ΑΛΛΟ πάλι τοῦτο ! Ὁ κ. Ἐμπειρικός ποῦναι, μαθὲς, καὶ Ὑπουργὸς τῶ Νηυτικῶν, παραπονήθηκε στὴν «Ἀκρόπολη» πὼς μερικὸι ἀξιωματικοὶ τοῦ Νηυτικοῦ δὲ δουλεύουνε μὰ γυρίζουνε στοὺς δρόμους καὶ στοὺς κρηφενίδες καὶ τὴν παρακάλουνε νὰν τοὺς συστήσῃ πὼς αὐτὸ ποὺ κάνουνε δὲν εἶναι σωστό.

Ὁ κ. Ὑπουργὸς δὲ θάχει, φαίνεται, χέρια ἢ θὰν τοῦ τάχει δεμένα τὸ κόμμα μὰ τότε τί θέλει καὶ κάθεται στὸ Ὑπουργεῖο, του καὶ δὲν τὸ παραδίνει σὲ κανένα δημοσιογράφου νὰν τοῦ τὸ διευθύνῃ ;

Ο κ. ΣΤΑΝΗΣ φωνάζει πάλι, κοντὰ στ' ἄλλα, πὼς θὰ μεταρρυθμισοῖ καὶ τὸ Ἀρσάκειο. Θὰν τὸν πιστέψουμε μοναχὰ ὅταν πὸν ἰδοῦμε νὰ βγάξῃ ἀπὸ κεῖ μέσα τὸν κ. Μιστριώτη μὲ ὅλη τὴ φέρα του, ποὺ καταντήσανε τὸ Ἀρσάκειο ἄληθινὸν βλακοκρεμίο. Ὅσο ὑπάρχει Μιστριώτης, Ἰαρκίκας, Φαραντάτος καὶ Σίτα κεῖ μέσα, κ' ἕνας καινούριος Δούθηρος ἀκόμα νάρθει δὲ θὰν μπορέσει νὰν τὸ μεταρρυθμίσει.

δ Γιάννης... μὲ τὸ κοντυλομάχαιρο !

— Δὲν εἶναι τίποτε, βρε παιδιὰ, δὲν εἶναι.... Μόλις πρόφτασε ὁ γιατρός νὰ πῆ καὶ μπρὸς στὰ μάτια τοὺς περάσανε σὰν ἀστραπή, πηλκλώνοντας κατὰ τὸ βουνό, πεντέξην ζαγάριτα, χωρὶς καλὰ καλὰ νὰ ἰδοῦνε τί ἔνεμο εἶτανε. Γιὰ σκυλιὰ δὲν τοὺς φανήκανε, μὰ οὔτε γιὰ λαγοί, οὔτε γιὰ γάτοι· τί τάχα νάτανε ; κανένας δὲν μπορούσε νὰ τὸ βεβαιώσῃ ! Ὁ μπάρισμα-Στάθης τὸ πρῶτ', σὰν ἄκουσε τὴν τραγικὴν τοὺς ἱστορία, γέλασε μὲ τὴν καρδιά του, βέβαιος πὼς τὰ φοβερὰ ἐκεῖνα θεριά εἶτανε τσακάλια, ποὺ κατεβήκανε κοπάδι ἀπ' τὸ βουνὸ πάνω στὸ κυνήγι κάποιος καμαρωμένης νύφης !... Ἡ μάννα τοῦ Γιάννη γύρισε σπῆτι μισαποθαμένη, τρελλὴ ἀπ' τὸ φόβο τῆς, κ' ὅλη τὴν νύχτα δὲν ἐκλείσει μὰ τι. Θέλοντας καὶ μὴ ξαγρόπνησε κ' ὁ γιατρός μὰ τι τῆς κ' εἶται ξυνὸ τοῦ βγήκε τοῦ δόλιου τὸ πρωτερονὸ κείνο ὑπναράκι τῆς πεζούλας !

(ἀκολουθεῖ)

ΦΙΛΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Κολέ μου «Νουμᾶ»,

...Τελευταῖο ἀπ' ὅλα διάβασα τοῦ Ποιητῆ μας τὸ Ἀ' εἶδος «Βιβλία γιὰ τὰ παιδιὰ» καὶ γιὰ μιὰ στιγμὴ ἀιστάνθηκα πάλι ὅλη τὴ φούρια τοῦ πρῶτου ἐνθουσιασμοῦ ὅταν πρωτομπήκα στὴ Δημοτικὴ ἐκείνος μάλιστα ὁ πορτάγραφος ποὺ μιλάει γιὰ τοὺς ἀμμοκοντόρους τῆς πέννας (πετυχημένους χαρακτηρισμός !) «ποῦ γιὰ νὰ σκάψουνε μὰζι μας παίρνουν τὸ τσαπὶ μὲ γαντιφορεμένα χέρια», μὲ ἄναψε κυριολεχικὰ, μὲ συνεπῆρε μὲ τὴ φλόγα τοῦ γύφτικου θυμοῦ του καὶ παρακάτου τί θεῖα λόγια εἶναι καὶ να ἱερῆς ἀγανάκτησις ! Ἐγὼ μὰ καὶ ροζωμένα εἶναι ἑμᾶς τὰ χέρια μας ἀπὸ τὸ τσαπὶ καὶ γιὰ τὸ τσαπὶ. Χτυπάμε, χτυπάτε μας». Σπάνια πολὺ σπάνια θυμώνει ὁ Παλαμᾶς, μὰ σὰ θυμώνει—δὲν ξέρω πὼς μοῦ φαίνεται—παίρνει ἕνα ἱερὸ μεγαλεῖο. Εἶναι ὁ θυμὸς τοῦ Προφήτη.

Τὰ τραγοῦδια τοῦ Ψυχάρη !... Ἀπὸ τὴν πρώτη στροφή κούλας μοῦ χαμογέλασε γνώριμη ἢ πλατειὰ ψυχὴ τοῦ Ποιητῆ τοῦ «Ταξιδιοῦ». Καὶ τὴν τιμημένη ὑπογραφή νὰ μὴν εἶχανε, φαίνεται ἀπὸ δῶ καὶ μίλλια μακριὰ ὁ μεγάλος τραγοῦδιστῆς τῆς ΑΓΑ ΠΗΣ Τὸ «Τρίφυλλο» ὄλο σπαρταριστὸ ἀπὸ νοῦ καὶ κ' ἀ' ὁ δ' ἰ, μὰ ἡ πρώτη καὶ ἡ τελευταία στροφή μοῦ γόμισαν πὺ πολὺ τὸ μάτι καὶ τὴν Ψυχὴ. Καὶ τὸ δεύτερο μέρος του τί τρυφεράδα ποὺ τὴν ἔχει!—ἐκείνη ἡ δεύτερη στροφή μάλιστα ἀγγίζει βαθιὰ τὸ λογισμό. «Ὁραῖο καὶ τὸ «Δίφυλλο» μὲ τὸ φυσικὸ καὶ ἄταχο μέτρο του, σύμφωνο μὲ τὸ νόημα—ὁδὸ τὴ βλέπω χειροκλαστικὰ τὴν παρατήρησιν στὴ σημειωσούλα του,—μὰ κ' ἀπ' ὅλη του τὴ ζωντανὴ δρομὴ μοῦκαμε ἐντύπωσιν τὸ μαλακὸ καὶ ξαφνικὸ πέσιμό του στὸ τέλος. Γιὰ τὸ «Μονόφυλλο» τί νὰ σοῦ πῶ ; Ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ τὸ πρωτοδιάβασα ἔνωθα σὰ νὰν τὸχα κάπου ἀκουσμένο καὶ δὲ γελοῖονα. Ὑστερα θυμήθηκα στὰ «Ρόδα καὶ Μῆλα» τοῦ «Χάρου τὸ τραγοῦδι». Τὸ ἴδιο μοτίβο ἔχουνε καὶ τὰ δύο. «Ὁποῖος ἀγάπησε ποτὲ του δὲν πεθαίνει», νά, ἡ αἰώνια, ἡ μοναδικὴ μελωδία τῆς Ἀρμονίας ποὺ κλείνουνε μὰζι ὅλα του τὰ ἔργα—μόνο πὼς στὸ ἕνα τραγοῦδάκι ὁ Χάρουτας καὶ στ' ἄλλο ὁ Λεβέντης. Τὸ τελευταῖο του μοῦ φάνηκε τὸ δημοτικώτερο ἀπ' ὅλα—σωστὸ τ ρ α γ ο ὄ δ ι. Ἀπὸ τοὺς πρώτους ἴχους του «Παυλὶ, θανάβουμε ἀψηλά...» σὲ πάει σὲ δνεῖρο. Τὴν ἐπιγραφὴν του μοναχὰ νὰ διαβάσεις φτερόνεται ὁ λογισμὸς σου : «Πέρα πέρα...» Ἡ τέταρτη καὶ ἡ πέμπτη του στροφὴ ἰδίως, λιγώτερο μελωδικὲς ἀπὸ τίς ἄλλες μὰ πὺ στοχαστικὲς, μὲ κάμανε νὰ σηκώσω πὺ ψηλά τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου.

Ὁ Ποιητῆς λέμε γιὰ τὸν Παλαμᾶ μας καὶ καταλοβαίνουμε πὼς εἶναι ἐκεῖνος. Τὸ ἴδιο μπορούσαμε νὰ λέμε καὶ γιὰ τὸν Ψυχάρη μας. Ποιητῆς στὴν πὺ πλατειὰ σημασία τῆς λέξεως. Ἡ ψυχὴ του μοναχὰ εἶναι μιὰ ποίησις, κάθε του στοχασμοῦ κ' ἕνα τραγοῦδι. Πρὶν τὸν γνωρίσω στὰ βιβλία του, ἀνοῖγα νὰ γίνεται κουβέντα γιὰ τὸ Γλωσσολόγο καὶ τὸν φανταζόμουνε ἕναν ἔξοδ ἐπιστήμονα. Δὲν εἶχα ἰδέα ἀπὸ τὸ Μάγο τῶν «Ρόδων καὶ Μήλων» ποὺ στὰ χέρια του κ' αὐτοὶ οἱ πὺ ξεροὶ καρποὶ τῆς Ἐπιστήμης παίρνουνε τόση νοστιμάδα ἀπὸ τὸ μέρο τῶ λουλουδιῶν τῆς φαντασίας του. Ἡ φιλοσοφία του, ἕνα ἀτέλειωτο τραγοῦδι,—ὅπως τὸ τραγοῦδι τοῦ Παλαμᾶ, μὰ ἀτέλειωτη φιλοσοφία. Καὶ οἱ δυὸ σὲ μιὰ ζῶντι σὲν ἔσωτερικὸ κόσμον τῆς ψυχῆς καὶ σοῦ ξεδιαλίνουν, ὁ ἕνας μὲ τὸ τηλεσκόπιο κ' ὁ ἄλλος μὲ τὸ μικροσκόπιο, τῶραχτα μυστήριά τῆς. Ὁ Παλαμᾶς σοῦ τὴ δέχγει τὴν ψυχὴν ἕνα ἐρημικὸ ἀστέρι στὰ τρίσβαθα τοῦρανοῦ, ποὺ σὲς θαλασσοβόθιστες ἀχτίδες του τρέμουν ὅλα τὰ πάθη τοῦ γέρον τοῦ Ὄνεα νοῦ—κῆματα φουσκοκίμενα ἀπὸ τῶ γέρον ποὺ κατεβαίνει ἀπ' τὰ βουνὰ καὶ φέρνει μὰζι ὅλο τὸ δεινρῶν τὸ ψιθῆρισμα κ' ὄλων τῶν πουλιῶν τὸ κελᾶδημα Μιῦς πλάσσης ἀλάκαιρη ζωὴ περνάει μὲς ἀπὸ τίς κυματοσυμγόμενες ἀχτίδες τοῦ ἀστεριοῦ καὶ βουίζει στὴ βαθύφωτη ἄρμονία του. Ὁ Ψυχάρης σοῦ τὴ δέχγει τὴν ψυχὴν ἕνα ὀλοτρέφερο λουλούδι θαματολόουδο ποὺ μέσα του σπαρταρεῖ ὁ σφυγμὸς ἀλάκαιρος τῆς φύσεως. Στὸ σπῆρο του τρέμει ἀκόμα τὸ καρδιοχτύπι τῆς γῆς, στὰ φύλλα του κρυφοαμύγουνται οἱ μουσικὲς ἀνατριχίλλες τοῦ φεγγαριοῦ μὲ τίς φλο-

γερὲς λαχτάρους τοῦ ἡλιου. Ὅλα τὰ χροῶματα κ' ὅλα τὰ γέματα τῶχουνε λουσιμένο μὲ τὰ δάκρυα τους· ὅλα τὰ χροῶματα τῆς ἀγῆς καὶ τοῦ δειλινοῦ χυμῆνα στὴ βαθύστεναχτη ἄρμονία τοῦ μέρον του. Καὶ κλαίει καὶ στεναρίζει τὸ λουλούδι κ' ὁ στεναγμὸς του—στεναγμὸς καὶ κλάμα ὅλης τῆς φύσεως. Ἐτοὶ καὶ στὸ καρδιοχτύπι ἐνὸς ἀνθρωποπολοῦλουδου γροικᾶς νὰ χτυπάει ἡ καρδιὰ ἀλάκαιρη τῆς ἀνθρωπότητος—μέσα του κλαίνει οἱ αἰῶνες οἱ περασμένοι. «Κλαίγεις, κλαίγεις Μαρία-Ἐλένη, τὸ κλάμα σου εἶναι κλάμα κοσμικόν».

Ὁχι, δὲν εἶναι ποιητῆς, δὲν εἶναι φιλόσοφος ἐκεῖνος ποὺ χάραξε αὐτὲς τίς δλότρομες γραμμὲς. Εἶναι ζωγράφος ποὺ αὐτὸς μόνος ξέρει νὰ ζωγραφίζει τίς πὺ λεπτεῖς ἀπόχρωσες τῆς ψυχῆς, εἶναι μουσικὸς ποὺ αὐτὸς μόνος ξέρει νὰ τονίζει τὰ πὺ ἀόριστα συναισθημάτα τῆς. Ἀδύνατο ἢ φαντασία νὰ δνειρευτεῖ λεπτότερο ψυχολόγο. Ἡ ποίησίν του σὰν τὸν αἰθέρα. Ἐτοὶ γαλανὴ καὶ διάφανη, εἶται βαθεῖα κα ἀπεραντη.

Πάτρα 20.10.08.

ΜΥΡΙΑΔΑ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΞΩ ΚΟΣΜΟ

Ἡ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ Ἡ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

— Τὸ 1909 θὰ γιορτάσῃ ὁ κόσμος τῆς Ἐπιστήμης καὶ μὰζι τοῦ, πὺ πλατῆς ἀπ' αὐτόν, ὁ κόσμος, πέρα ὡς πέρα, τῶν ἰδεῶν, μιὰ γιορτὴ μεγάλη. Τὸ μῆνα Θεριστῆ τῆς χρονιάς ποὺ θὰ μᾶς ἐξῆθ συμπληρώνονται τὰ ἑκατὸ χρόνια ἀπὸ τότε ποὺ γεννήθηκε ὁ Darwin. Κι ἀκόμα, τὸν ἴδιο καιρὸ, συμπληρώνονται πενήντα χρόνια ἀπὸ τότε ποὺ πρωτοφάνηκε τὸ ξακουσμένο σύγγραμμα τοῦ ἴδιου τοῦ Δαρβίνου γιὰ τὴν ἀρχὴ τῶν εἰδῶν, τὸ σύγγραμμα ποὺ εἰδειξε στὴν ἐντέλεια τὴν ἀλήθεια τῆς θεωρίας τοῦ ζετυλιμοῦ, καὶ τῆς δυνάμης ποὺ μεταμορφώνει τὰ ὄντα, κ' ἔμπασε σὲ νέο δρόμον τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευνα. Τὰ δύο τοῦτα σημαντικὰ γεγονότα, πολὺ πὺ σημαντικὰ κ' ἀπὸ τοὺς πόλεμους κ' ἀπὸ τίς νίκες τῆς πολιτικῆς, εἰτοιμάζεται νὰ τὰ πανηγυρίσῃ, μὲ τὴ λαμπρότητα ποὺ ταιριάζει, ἡ πατρίδα τοῦ Δαρβίνου.

Καὶ μιὰν ἄλλη χαρὰ θὰ χαροῦνε, τὸ χροῖνον ποὺ θὰ μᾶς ἔρθῃ, τὰ ὠραία γράμματα καὶ οἱ ὠραῖες τέχνες, ὅχι στὴ Γαλλία μοναχὰ, μὰ παντοῦ ὅπου ποτιζονται καὶ δοξάζονται, καθὼς τοὺς πρέπει, τὰ θανάτα λουλούδια τὰ ποιητικὰ. Τὸ Φλεβάρη τοῦ 1909 κλειοῦνε πενήντα χρόνια ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ πρωτοφάνηκε ἡ «Μιρέγια», τὸ ἀριστούργημα τοῦ μεγάλου προθηγγιανοῦ ποιητῆ, τοῦ Μιστραλ. Μεγαλόπρεπα θὰ γιορταστῇ τὸ πενήνταχροῖον τῆς Μιρέγιας. Στὴν Ἀρλη τῆς Προθηγγίας θὰ στηθῇ τὸ ἀγαλμα τοῦ Μιστραλ κ' εἶται ζωντανὸς ὁ ποιητῆς θὰ παραταθῇ στὴν πὺ τριτὴν τιμὴν ποὺ δόθηκε ἐνὸς ἀνθρώπου νὰπολάσῃ.

Καὶ στὴ Ρουσία γινέκανε χαρακτηριστικὰ πανηγύρια, μὰ καὶ λυσασμένοι καυγάδες, ἀπὸ τὴν ἀφορμὴ τῶν ὀδόντα χρόνων ποὺ ἐκλείσει τὸν περασμένον Αὐγουστο ὁ Τολστόης. Μέσα στοὺς λογιῆς φωτισμένους κύκλους τῆς πατρίδας του, κανεὶς δὲ βρίσκεται ποὺ νὰ μὴν ἀναγνωρίσῃ τὴν ποιητικὴν μεγαλοφυΐα του καὶ νὰ μὴν πιστεύῃ πὼς εἶναι ὁ ἐπικὸς συγγραφέας τοῦ «Πόλεμου καὶ τῆς Εἰρήνης», ὁ μεγαλῶτατος λογοτέχνης ποὺ φάνηκε ὡς τώρα στὴ Ρουσία κ' ἕνας ἀπὸ τοὺς πὺ μεγάλους τῆς Εὐρώπης. Μὰ καὶ κανένας σχεδὸν δὲ βρίσκεται ποὺ νὰ παραδέχεται τίς θεωρίες—ὅσο κ' ἂν εἶναι σεβαστὲς